

MARGINALII LA CARTEA „PERSONOLOGIE MARGINALĂ ȘI PSIHOTRAUMATICĂ“

Dr. Grigore Bușoi

Dispensarul Apusului, București

Cartea dr. Alexandru Trifan, *Personologie marginală și psihotraumatică*, apărută la Editura Trei (2006), îmi prilejuieste câteva reflecții.

Mi-am luat libertatea să spun despre autor și carte ce vreau, într-o tratare slobodă, dar pediculată.

Autorul, personalitate de vârf a vieții medicale românești, de tip *uomo universale*, are o activitate prodigioasă la nivelul a patru paliere: ca medic psihiatru este un inițiat de marcă în psihanaliză și vraci-izvoditor a două cărți de specialitate, ca traductor de cuvinte potrivite (poet, prozator) obține premii literare, ca mai-mare de ziar și carte se distinge printr-un profesionalism sagace și ca slujbaș literar al Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România devine un valorizator inspirat al operelor confrăților.

Și pentru că dr. Al. Trifan e craiovean la origine, ne vin în minte ca omagiu pentru aniversarea jalon de la 15 noiembrie câteva versuri ale lui Alexandru Macedonski:

*Vestalelor, dacă-ntre oameni sunt numai jalnice
nevroze,*

*Pământ și spațiu își urmează sublimile metamorfoze...
Spre înălțimi netulburate mă reurce pe-o scară
sfântă...*

În aeru-mbătat de roze, veniți: privighetoarea cântă.

Cartea pe care o prezentăm spre cunoaștere colegilor are trei subdiviziuni:

Partea I – Continuatori ai psihanalizei

Partea a II-a – Persoana marginală și

Partea a III-a – Lumea psihotraumatică.

Este cunoscut că în viziunea lui Freud cei trei termeni corelativi *das Es*, *das Ich* și *das Überich* funcționează în conexiune, supraetajați.

La Sigmund Freud se întâlnesc fericit, alături de inspirație, cele două mari aspirații ale omului, căutarea cauzalităților explicative și prezentarea interpretărilor verosimile.

Despre originalitatea termenilor asamblați meta-psihologic de către Freud, ca și despre disidențele

fructuoase apărute, s-au scris cărți, câteva dintre ele aparținând unor autori români de prestigiu.

Din perspectivă psihanalitică freudiană, conștiința apare ca o instanță psihică cu rol de cenzor, ce reprimă impulsurile venite din inconștient, iar personologiei personalisti (Th. Ribot, P. Janet) apreciază că structurarea personalității este în relație cu integritatea vieții psihice a subiecților evaluată prin conștiință.

Într-o interpretare proprie, din perspectivă personologică, omul ne apare ca o licoare maturată, turnată într-un pahar bio-socio-cultural, bătută cu fapte de viață și livrată spre consum comunitar.

Sinele, în accepția mea, în acord cu spiritualitatea românească, se află sub presiunea pulsioniilor inconștientului (sediul arhetipurilor) și sub supresia social-culturală (sediul tabuurilor).

Sinele, dincolo de funcțiile lucrătoare, are două mari atribuții superioare, el se ocupă de protecția și de stima Eu-lui.

Când secțiunea de aur a paharului, ca persoană perfectă, se modifică sau forma paharului apare asimetrică, abaterile ușoare se traduc în termeni medicali ca persoane marginale.

În cadrul conceptului *patologia deformativă*, introdus de mine la Al doilea Congres Național de Medicină Generală (1992), putem încadra și persoanele marginale.

Un rol important în abordarea personologiei îl ocupă ceea ce C.G. Jung numește *das Selbst* (sinele, selful).

Pentru el, *sinele* este nucleul universului psihic care se evidențiază prin analiza *umbrei* precum și a lui *animus* și *anima*. Personologia marginală evidențiază aspecte particulare ale manifestărilor prezentate de subiecți cu self disociat sau incoerent.

În personologie este importantă pecetea – coloratura și tăria manifestării vieții psihice – sub care funcționează social persoana examinată.

Autorul, în acest sens, ne prezintă diverse tipologii umane comportamentale, dintre care un spațiu

important este alocat *evitantului, timidului, disforicului, compulsivului, dependentului, pierzătorului* (looser-ului), *violentului anonim, intolerantului, îmbrățișătorului sufocant, neînfrânatului, autoagresivului, dismorfobicului, nevroticului* și altora.

Aș vrea să relev observații de mare finețe psihologică asupra subiecților marginali, în colectivitățile umane bine încheiate, așa cum a fost comunitatea sătească. În articolul „Uitări păgubitoare în vatra străbună“, din numărul viitor al *Revistei Medicale Române*, voi prezenta mai multe regionalisme care definesc sec anumite tipologii comportamentale.

Problematika nevroticului este deosebit de interesantă pentru medicul practicant.

Insul nevrotic apare ca un distonic existențial, maladaptat social, cu o dispoziție proanxioasă și/sau depresivă, precum și cu exprimări somatice, recunoscute clasic prin astenie, cefalee, insomnie.

Plecând de la supoziția existenței unui teren nevrotic, am evidențiat *semnul omicron* (ochi de aspect microftalmic, cu iris în diametru redus, cu ștergerea desenului irisian, irisul apărând ca o pată lucioasă, lăcuită).

Semnul omicron, ca marker predispozant al terenului nevrotic, l-am întâlnit la nevroticii anxioșo-cenestopați. Lucrarea cu lotul de pacienți nevrotici, posesori ai semnelor omicron, a fost prezentată la un Congres de medicină generală de la Budapesta, ea fiind ulterior publicată în revista *Viața Medicală*, 1982, 2.

Trauma psihică atât de frecventă într-o societate în schimbare, ca în România de astăzi, produce devieri de la linia directoare comportamentală pe care individul este angajat.

Sunt recunoscute patru tipuri de abateri comportamentale posttraumatice:

- abaterea comportamentală opozițional–refractară,
- abaterea comportamentală reparator–reprobativă,
- abaterea comportamentală socio-dependentă,
- abaterea comportamentală discriminativ–fanatică.

În evidențierea și înțelegerea fenomenului psihotraumatic, medicul poate recurge la folosirea modelului transpunctic.

Prin *modelul transpunctic* înțelegem o punte etiopatogenică și diagnostică aruncată transversal pe cursul evenimentelor. La capetele ei, pe maluri, se află răspântii semiotice: rădăcinile, complexul etiologic (factorii psihotraumatici grefați pe personalitatea premorbidă), respectiv ramurile, paleta consecințelor (înverzirea morbidă, cu „fructele“).

Autorul analizează repertoriind diverse posttraume: șomajul și pensionarea, boala incurabilă și doliul, violența domestică și hărțuirea morală, *burn-out syndrome*, catastrofele naturale și altele.

O dimensiune importantă a cărții o regăsim ca pe un peduncul terapeutic ce susține o inflorescență bogată de posibilități, din care reținem conceptul de *coping*, un proces susținător pentru a face față tensiunilor stresante, prin căutarea sensului, inclusiv demersul psihanalitic elevat.

În concluzie, o carte deosebit de interesantă, care te plimbă prin lumea conceptelor, dar care se concentrează pe domenii medicale de importanță practică, având în față pacientul concret, scriere utilă în special medicilor gânditori și adepți ai praxiologiei.